

SÁNG TÁC PHỤ TRANG TRONG ĐÀO TẠO THIẾT KẾ ĐỒ HỌA

I HOÀNG THỊ OANH

Email: oanh.moden69@gmail.com

Trường ĐHSP Nghệ thuật TW

COMPOSING ACCESSORIES IN GRAPHIC DESIGN TRAINING

TÓM TẮT

Phụ trang - là những sản phẩm mỹ thuật ứng dụng được sử dụng kết hợp cùng trang phục như: Mũ, khăn, giày dép, túi xách, đồ trang sức, thắt lưng, kính, đồng hồ đeo tay... để tạo điểm nhấn, ấn tượng, nhằm tôn thêm vẻ đẹp cũng như cá tính của người sử dụng, giúp cho bộ trang phục đang mặc trở nên nổi bật và ấn tượng hơn. Trang phục nào thì có kiểu phụ trang đó. Do vậy phụ trang luôn phát triển và tồn tại song hành cùng trang phục qua các thời đại. Chính vì vậy, việc nghiên cứu biên soạn tài liệu giảng dạy môn Sáng tác phụ trang cho chuyên ngành Thiết kế thời trang là điều hết sức cần thiết trong đào tạo chuyên ngành Mỹ thuật ứng dụng.

Từ khóa: Thiết kế thời trang, Phụ trang, Mỹ thuật ứng dụng

ABSTRACT

Accessories - are applied art products used in combination with outfits such as hats, towels, shoes, bags, jewelry, lanyards, glasses, watches ... to create own highlight, mark, highlight the beauty and personality of the user. Help the default outfits become more prominent and impressive. Any outfit has that subpage. Therefore, accessories always develop and exist in parallel with clothing restored through the ages. Therefore, the study of the subject of composing teaching materials to prepare fashion design accessories is a very necessary condition in the training of applied art.

Keywords: Fashion design, accessories, art apps

Đặt vấn đề

Thiết kế thời trang đang được coi là một nghề “hot” đối với nhiều bạn trẻ hiện nay. Từ góc nhìn của công chúng, đây là một nghề thời thượng, có thu nhập cao, tuy nhiên một thực tế cho thấy thiết kế phụ trang cũng là một ngành phát triển song hành không hề thua kém lĩnh vực thiết kế thời trang. Bởi phụ trang cũng như trang phục nó đem lại cái đẹp cho con người, từ cách ăn mặc, đi đứng tạo dáng, cho đến cách thể hiện cá tính cho từng thể loại trang phục.

Ngoài công năng sử dụng như túi, ví, kính, khăn mũ, giày dép, đồ trang sức... Phụ trang còn tôn thêm vẻ đẹp, tạo điểm nhấn tăng giá trị thẩm mỹ cho từng bộ trang phục.

Nằm trong lĩnh vực Mỹ thuật ứng dụng, Thiết kế phụ trang được đặt cạnh những ngành nghề thuộc về thiết kế như: Thiết kế thời trang, Kiến trúc, Nội ngoại thất, Đồ họa hay Tạo dáng công nghiệp... và dĩ nhiên được coi là một nghệ thuật tạo hình bằng cách sử dụng các vật liệu để thiết kế, chế tác tạo nên các sản phẩm ứng dụng cho con người sử dụng kết hợp cùng trang phục

trên nhân thể. Chính vì vậy khi xây dựng chương trình đào tạo Thiết kế thời trang tại Trường ĐHSP Nghệ thuật TW thì việc đưa môn học Sáng tác phụ trang vào giảng dạy chuyên ngành là điều hết sức cần thiết. Môn học định hướng cho sinh viên phát huy tối đa khả năng sáng tạo, thẩm mỹ riêng của mỗi cá nhân.

Đặc biệt trong giai đoạn hiện nay công nghệ 4.0, thế giới phẳng đòi hỏi kiến thức chuyên ngành trong đào tạo phải được xây dựng có hệ thống bắt nhịp với xu hướng hội nhập toàn cầu là một đòi hỏi thách thức đối với các chương trình đào tạo đặc biệt là đào tạo Thiết kế thời trang.

Lịch sử hình thành

Thời Tiên sử (đồ đá) để giữ ấm cơ thể con người đã biết đập bẹp các mảnh vỏ cây hay lột các tấm da thú để dùng che thân giống như quần áo. Họ đã bắt đầu có ý thức làm đẹp cơ thể bằng cách đeo lên mình các đồ vật tìm kiếm được trong quá trình săn bắt, hái lượm, như đeo lông của các loài chim, móng vuốt của thú, hạt của các loại quả hoặc các mảnh xương, viên đá được mài dũa thành các hình dùng để trang trí trên cơ thể [7].

Hình 1: Trang sức đồ đá thời tiền sử (<https://vi.wikipedia>)

Vật liệu dùng che cơ thể ở các vùng giàu thực vật là vỏ, lá, sợi cây, vùng nhiều động vật là lông chim, da thú. Những vùng khí hậu nóng bức con người trang trí lên cơ thể bằng cách vẽ hoặc đeo trên cơ thể các vòng hạt, nanh thú, những đồ họ tìm kiếm được kết lại để ngoài mục đích giữ ấm, che đậy các bộ phận sinh dục họ còn dùng để làm đẹp cơ thể bằng các hình thức trang trí khác nhau. Đây có thể gọi là những sự xuất hiện đầu tiên của phụ trang.

Hình 2: Các vận dụng, vòng hạt được trang trí trên cơ thể <http://diemdentre>

Trải qua các thời kỳ lịch sử cùng với trang phục phụ trang trở thành một phần không thể thiếu của con người trong đời sống xã hội.

Điểm qua một số mốc tiêu biểu về lịch sử phát triển của phụ trang như thời Cổ đại ở Ai Cập phụ nữ (kể cả đàn ông) thường đeo nhiều vòng hạt trên cổ hoặc đơn giản là những chiếc khăn quàng đầy màu sắc.

Hình 3: Phu nhân Ai Cập cùng nô lệ trong trang phục cổ đại (Ảnh: epochtimes.com)

Đép thường được làm từ da của động vật hoặc đan từ sợi cối. Cũng có nhiều đôi dép được làm bằng vàng,

nhưng thường được làm để chôn theo người chết. Vua và các hậu phi thường đi những đôi dép được trang trí rất công phu, trên đó khắc hình của những kẻ thù, ám chỉ hình ảnh nhà vua sẽ giẫm nát họ.

Đồ trang sức rất phổ biến ở Ai Cập cổ đại, bất kể tầng lớp xã hội nào, vì chúng cũng được xem là bùa hộ mệnh. Chúng là những thứ như bông tai, dây chuyền, vòng đeo tay chân và nhẫn. Số lượng đồ trang sức của một cá nhân thường chỉ ra vị trí xã hội và mức độ giàu có của họ. Trang sức bằng vàng và các loại đá quý được dành cho những người có địa vị cao quý; trong khi những người nghèo thường đeo những trang sức bằng gốm nhiều màu.

Các Pharaon và những thành viên trong hoàng gia tự phân biệt mình với dân thường bằng những món trang sức khá lộ liễu, đặc biệt, chúng đều được trang trí với biểu tượng uy quyền của nhà vua. Trang sức tại thời kỳ này đóng vai trò là tấm bùa hộ mệnh theo người.

Thời kỳ Trung cổ thẩm mỹ theo phong cách Gothic đã được phổ biến ở châu Âu; nhà thờ với ngọn tháp cao chót vót. Giày đeo cũng có mũi nhọn, tất cả đều thể hiện phong cách Gothic. Nếu như thời Cổ đại là sự lên ngôi của những mẫu trang sức khắc hình thân thoại, vị anh hùng một cách kỳ công thì sang tới thời Trung cổ, con người đã chuyển hướng sang phong cách giản đơn hơn hẳn. Do bị ảnh hưởng của tôn giáo nặng nề nên trang phục phần đa đều rất kín đáo, màu sắc nặng nề u tối chủ yếu màu xám đen. Phụ trang cũng ảnh hưởng của phong cách này, chủ yếu là các dây buộc, đai lưng, khăn mạng dùng để che mặt. Đồ trang sức không lộ liễu khoa trương mà chủ yếu liên quan đến tín ngưỡng, tôn giáo. Các vòng đeo tay đeo cổ thường có hình cây thánh giá hay đức mẹ.

Thời kỳ phục hưng chính là bước ngoặt mới của nền sản xuất trang sức trên thế giới. Vào thời điểm này, vai trò của trang sức đã được phân hóa rõ rệt. Cụ thể là:

Trang sức phục vụ nhu cầu làm đẹp: Những món đồ trang sức được cải thiện về thiết kế nhằm tôn lên nét đẹp của người đeo. Đá quý được sử dụng nhiều hơn nhưng chúng đã được đánh giá về cả yếu tố màu sắc, độ bóng chứ không đơn thuần chỉ là sức mạnh huyền bí như thời cổ đại. Đây cũng là thời điểm ghi lại dấu mốc lịch sử kim cương được phát hiện và sử dụng nhiều phương pháp cắt xẻ khác nhau để chế tác. Phần lớn các tuyệt tác trang sức từ thời kỳ phục hưng được lưu giữ đến nay là của hoàng gia Anh, Pháp. Ở Việt Nam điển hình phụ trang trong thời kỳ phong kiến chính là các phụ kiện đi kèm với trang phục ở các vùng miền khác nhau như: nón thúng quai thao, khăn chít mỏ quạ - vùng Quan họ Bắc Ninh hay khăn vấn - mấn, đai, hia (hài) - trang phục thời kỳ phong kiến nhà Nguyễn ở miền Trung.

EDUCATION

Đặc biệt phải kể đến Bộ sưu tập trang sức cung đình triều Nguyễn đem đến cho chúng ta một sự kinh ngạc bởi sự hoàn mỹ trong kỹ thuật chế tác và sự kết hợp tuyệt vời của các nguyên liệu quý hiếm và mang lại lợi ích cho sức khỏe của con người. Các món nữ trang thời kỳ này rất đa dạng về số lượng và loại hình như dây chuyền, vòng cổ, bao tay, vòng tay, vòng chân, khuyên tai, trâm cài tóc, ngọc khánh, kim khánh, ngọc bội, kim bội, kim bài... Nguyên liệu thường thấy chủ yếu là vàng, bạc, ngọc, ngà, đồi mồi...

Bộ trang sức của một Vương Phi thời Chúa Nguyễn còn lưu giữ tại bảo tàng tư nhân - nhà sưu tầm cổ vật Vũ Kim Lộc ở Sài Gòn đã cho chúng ta thấy được khả năng chế tác tinh xảo đồ trang sức thời kỳ này.

Theo nghiên cứu của ông Vũ Kim Lộc đây là bộ trang sức của một vương phi thời chúa Nguyễn:

Hình 4: Bộ trang sức của vương phi. (Ảnh: Vũ Kim Lộc)

Nhìn chung ở phương Tây trước những năm 1850, thiết kế phụ trang là công việc thủ công, của những người thợ lành nghề thuộc tầng lớp thấp sản phẩm họ làm ra chủ yếu phục vụ cho tầng lớp quý tộc. Những thứ được đánh giá là nghệ thuật ở thời kỳ này chỉ bao gồm những gì thuộc về tính kinh điển, hàn lâm như hội họa, âm nhạc... Sau những năm 1850 cùng với sự phát triển của công nghiệp hóa, một cuộc cách mạng nghệ thuật diễn ra và có sức mạnh lay chuyển những định kiến những người thợ lành nghề đã được tôn vinh trở thành các nhà thiết kế trong các thương hiệu lớn như: Hemes ra đời năm 1837, Coco Chanel năm 1909, Gucci Jackie năm 1921, Cartier năm 1847, Tiffani & Co năm 1837, Converce năm 1910, Dior năm 1950...

Ngày nay thiết kế phụ trang đã trở thành một ngành công nghiệp lớn mạnh phát triển rầm rộ trong nhiều lĩnh vực với nhiều tên tuổi và thương hiệu khác nhau. Mỗi thương hiệu đều tạo cho mình những phong cách và dòng sản phẩm riêng nhưng tựu chung đều hướng tới nhu cầu làm đẹp phục vụ cho các tín đồ thời trang theo xu hướng và phong cách riêng của từng thể loại trang phục.

3. Quy trình thiết kế phụ trang

Đề thiết kế được một bộ phụ trang đồng bộ kết hợp với từng thể loại trang phục. Ví dụ đề thiết kế bộ phụ trang đồng bộ gồm mũ, giày, khăn, túi,... cho trang phục đạo phở, trước tiên nhà thiết kế phải hình thành từ ý tưởng thiết kế cho đến khi hoàn thiện việc xây dựng được hệ thống phác thảo theo một ý tưởng và phục vụ cho một đối tượng cụ thể. Để quá trình thiết kế được xuyên suốt và có logic chặt chẽ thì người thực hiện phải tìm ý tưởng và giới hạn đối tượng nghiên cứu cụ thể. Quy trình tạo mẫu [4; tr. 83] viết:

“Quy trình tạo mẫu phụ trang là quy trình nghiên cứu có hệ thống, từ nghiên cứu đề tài, đối tượng sử dụng... để thiết kế bộ sưu tập phụ trang. Những mẫu sáng tác trong bộ sưu tập được thiết kế cùng phong cách với loại hình trang phục. Ngoài ra, mẫu sáng tác thể hiện được nội dung, tinh thần của ý tưởng thiết kế”.

Cụ thể quy trình thiết kế phụ trang bao gồm các bước như sau:

Bước 1: Tìm ý tưởng thiết kế

Ý tưởng xuất hiện thoáng qua trong suy nghĩ của con người thông qua những sự vật, sự việc hiện hữu trong cuộc sống. Có hai loại ý tưởng đó là ý tưởng mang tính cụ thể và ý tưởng mang tính trừu tượng. Ý tưởng mang tính cụ thể là người thiết kế có thể cầm, nắm, nhìn thấy được gọi đó là ý tưởng mang tính cụ thể và ý tưởng không nhìn thấy mà chỉ cảm nhận bằng cảm xúc, tâm hồn đó là ý tưởng vô hình hay gọi đó là ý tưởng mang tính trừu tượng. Chúng chỉ có thể trở thành những hình ảnh cụ thể thông qua quá trình sáng tạo của nhà thiết kế. Đây cũng là một trong những hoạt động tinh thần và kết quả của quá trình tích lũy và xử lý thông tin nhiều chiều và đa dạng, chứ không đơn thuần là những cảm xúc hay ý tưởng đột nhiên xuất hiện không có cơ sở.

Bước 2: Nghiên cứu xu hướng mốt

Một trong những yếu tố thúc đẩy sự phát triển của các sản phẩm phụ trang không thể không nói đến vai trò của xu hướng mốt. Nó thúc đẩy thị hiếu cũng như phong cách người tiêu dùng.

Thông thường, chúng ta thường nghĩ nhà thiết kế là người tạo ra xu hướng, điều đó đúng nhưng chưa đủ. Mỗi nhà thiết kế sở hữu một bộ óc sáng tạo khác biệt, nhưng vì sao mỗi mùa chỉ xuất hiện 10 đến 20 xu hướng trong khi làng mốt có đến hàng trăm nhà thiết kế. Đó là vì hàng năm, các công ty dự đoán thời trang lại cho ra những dự báo về phong cách, chất liệu và màu sắc sẽ thịnh hành trong các mùa tới. Các nhà thiết kế sẽ dựa trên những dự đoán này để đưa ra sự lựa chọn về xu hướng thiết kế cho khách hàng. Và xét cho cùng, thời trang là sự kết hợp của nghệ thuật và kinh doanh. Đích đến của nó cuối cùng vẫn là lợi nhuận

Vì vậy, không quá khó hiểu khi những ông lớn thời trang kiểm soát và định hình xu hướng. Cùng các công ty cung cấp dịch vụ dự đoán xu hướng, báo chí và truyền thông, mạng xã hội và người nổi tiếng đã đưa thời trang trở thành một phần không thể tách rời của cuộc sống, cung cấp việc làm và thu nhập cho hàng trăm triệu người tiêu dùng trên toàn cầu. Ví dụ như mùa một năm 2019 BST của NTK Elie Saab đã được đánh giá là một trong những BST dẫn đầu xu hướng thời trang thế giới.

Bước 3: Xây dựng biểu trưng (biểu tượng)

“Biểu trưng là hình ảnh được xây dựng có tính khái quát cao, mang đầy đủ ý nghĩa và tinh thần của chủ thể”. Để xây dựng được biểu trưng trước hết cần phải cách điệu. Cách điệu là phương pháp tạo hình bỏ cục chất lọc những đặc điểm nổi bật của hình ảnh nghiên cứu. Cách điệu có thể sử dụng các phương pháp diễn đạt khác nhau như diễn tả bằng nét, mảng màu để làm nổi bật được đặc điểm của hình ảnh nghiên cứu [5; tr. 80].

Bước 4: Xây dựng hệ thống màu sắc

Trong nghệ thuật tạo hình, đường nét và màu sắc là những yếu tố tạo hình gắn liền với thị giác con người. Phối màu trong sáng tác phụ trang là sự sắp đặt các mảng màu của các chất liệu khác nhau, chi tiết khác nhau nhằm tạo nên tính đồng bộ cho bộ sưu tập mang tính thẩm mỹ.

Màu sắc là một trong những khía cạnh quan trọng của thiết kế phụ trang, là một trong những yếu tố đầu tiên người ta đề cập đến khi nhắc đến các sản phẩm, sau đó là chất liệu, kiểu dáng và các đặc điểm trang trí. Màu sắc rất hữu dụng khi tạo nên ảo giác trong những sản phẩm được kết hợp đồng bộ với trang phục.

Hàng năm dựa vào kết quả nghiên cứu mà các nhà thiết kế dự đoán xu hướng màu sắc mới để thiết kế sản phẩm phụ trang đưa ra thị trường. Trong thời đại hiện nay, khi mà internet và truyền hình kỹ thuật số được phủ sóng khắp mọi nơi, đã rút ngắn rất nhiều khoảng cách xu hướng chung giữa các châu lục.

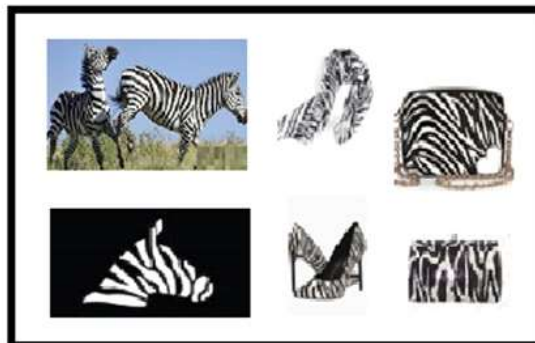
Chính vì vậy mà việc tiếp cận với xu hướng màu sắc mỗi năm kết hợp với việc nghiên cứu kỹ về đối tượng nghiên cứu để đưa ra hệ thống màu phù hợp là rất cần thiết.

Bước 5: Phác thảo và hoàn thiện mẫu

Khi xây dựng hệ thống phác thảo người thực hiện phải xây dựng chuỗi các phác thảo với nhiều phương án khác nhau để lựa chọn những phương án tối ưu, sáng tạo để thực hiện mẫu thật.

Nhà thiết kế muốn thể hiện mẫu thật phải dựa trên cơ sở phác thảo. Sau đó tìm kiếm chất liệu phù hợp và

xây dựng bản vẽ kỹ thuật với các thông số theo tỷ lệ 1 :1 bởi khi vẽ phác thảo chúng ta mới thể hiện mẫu trên không gian 2 chiều. Còn thể hiện được mẫu phải theo tỷ lệ thật sử dụng của con người. Khi hoàn thiện muốn sản xuất hàng loạt phải xây dựng size, số cho từng sản phẩm.

Hình 5: Bài tập Sáng tác phụ trang của SV Thùy Dung K10 TKTT

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Thủy Bình (2005), *Giáo trình Mỹ thuật trang phục*, Nxb Giáo dục.
2. Trần Thủy Bình, Phạm Hồng (1993), *Kỹ thuật tạo mẫu và vật liệu thời trang*, Nxb Khoa học kỹ thuật.
3. Đặng Bích Ngân (chủ biên) (2012), *Từ điển, thuật ngữ Mỹ thuật phổ thông*, Nxb Giáo dục.
4. Nguyễn Duy Lâm (2016), *Biểu trưng*, Nxb Từ điển Bách khoa.
5. Nguyễn Quân (2006), *Ngôn ngữ của hình và màu sắc*, Nxb Văn hóa Thông tin.
6. Nguyễn Quang Quyền (1974), *Nhân trắc học và sự ứng dụng nghiên cứu trên người Việt Nam*, Nxb Y học, Hà Nội.
7. Bùi Quang Tuấn (1987), *Tạo dáng phom Giày dép*, Nxb Từ điển Bách khoa.
8. Anh Vũ (BS) (2007), *Phương pháp vẽ thiết kế thời trang*, Nxb Văn hoá thông tin.
9. Oliver Gerval (2009), *Studies in fashion: Fashion accessories*.